

Instrukcja duszpastersko-katechetyczna w sprawie przygotowania do przyjęcia sakramentu bierzmowania w Archidiecezji Częstochowskiej
(nowelizacja)

„Wtajemniczenie chrześcijańskie dokonuje się przez trzy sakramenty: chrzest, który jest początkiem nowego życia; bierzmowanie, które jest jego umocnieniem, i Eucharystię, która karmi ucznia Ciałem i Krwią Chrystusa, by przekształcić go w Niego” (KKK 1275). Słowa te uświadamiają nam, że pełnia chrześcijańskiej inicjacji domaga się przyjęcia tych trzech sakramentów. Tworzą one bowiem pewną jedność i stanowią fundament całego życia chrześcijańskiego. Motywują one ochrzczonych do przyjęcia sakramentu bierzmowania w stosownym czasie. Jest to ich przywilej, ale zarazem obowiązek (KPK kan. 890). Otrzymanie tego sakramentu winno być jednak poprzedzone odpowiednim przygotowaniem, poprzez katechezę, co podkreślają liczne dokumenty kościelne. Jego zasadniczym celem jest: „doprowadzenie chrześcijanina do głębszego zjednoczenia z Chrystusem, do większej zażyłości z Duchem Świętym, Jego działaniem, darami i natchnieniami, aby mógł lepiej podjąć apostolską odpowiedzialność życia chrześcijańskiego. Katecheza przed bierzmowaniem powinna także starać się obudzić zmysł przynależności do Kościoła Jezusa Chrystusa, zarówno do Kościoła powszechnego, jak i wspólnoty parafialnej. Na tej ostatniej spoczywa szczególna odpowiedzialność za przygotowanie kandydatów do bierzmowania” (KKK 1309). Biorąc to pod uwagę, we wszystkich parafiach archidiecezji częstochowskiej powinna być zorganizowana i systematycznie prowadzona katecheza parafialna dla kandydatów ubiegających się o bierzmowanie, dopełniająca szkolne nauczanie religii. Jest to zgodne z wytycznymi Konferencji Episkopatu Polski, zawartymi w takich dokumentach jak *Dyrektorium katechetyczne Kościoła katolickiego w Polsce* czy *Podstawa programowa katechezy Kościoła katolickiego w Polsce, Program nauczania religii rzymskokatolickiej w przedszkolach i szkołach* czy w postanowieniach II Polskiego Synodu Plenarnego, a także *Wskazaniach Konferencji Episkopatu Polski dotyczących przygotowania do przyjęcia sakramentu bierzmowania*. Określają one obowiązkowy program ramowy o charakterze ogólnopolskim, dotyczący tej katechezy, natomiast jego uszczegółowienie następuje w diecezjach. W świetle tych wskazań pojawia się uzasadniona konieczność ujednoczenia przygotowania do sakramentu bierzmowania. W archidiecezji częstochowskiej należy je prowadzić według następujących zasad:

1. Kandydatem do bierzmowania może być osoba, która została ochrzczona, a nie była jeszcze bierzmowana. Obowiązkiem proboszcza jest ustalenie tych faktów przed rozpoczęciem właściwego przygotowania do tego sakramentu.
2. Przygotowanie do bierzmowania odbywa się podczas systematycznej katechezy parafialnej i w trakcie lekcji religii w szkole.
3. Właściwym miejscem przygotowania do bierzmowania jest parafia zamieszkania kandydata, a nie parafia, na terenie której uczęszcza on do szkoły.
4. Z ważnych racji duszpasterskich, proboszcz parafii zamieszkania kandydata, powinien udzielić zgody na przygotowanie i przyjęcie tego sakramentu w innej parafii.

5. Osobami odpowiedzialnymi za proces przygotowania młodzieży do bierzmowania są duszpasterze, ale także katecheci i animatorzy. Na ich czele stoi proboszcz, który podejmuje decyzję o dopuszczeniu kandydata do bierzmowania. Przy jej podejmowaniu powinien brać pod uwagę opinię całego zespołu formatorów.

6. Przygotowanie do bierzmowania powinno obejmować ostatnie trzy lata edukacji w szkole podstawowej. Okres ten uwzględnia dwa etapy: bliższy i bezpośredni. Bliższy dotyczy młodzieży klas szóstych i siódmych, a bezpośredni klas ósmych. Sakrament bierzmowania udzielany jest na ogół pod koniec klasy ósmej.

7. W okresie przygotowania bliższego, trwającego dwa lata, spotkania powinny odbywać się przynajmniej raz w miesiącu. Mogą one przybrać formę spotkań ogólnych wszystkich kandydatów, wspólnych celebracji w kościele parafialnym, pracy w grupach, spotkań w ramach ruchów i stowarzyszeń działających w parafii, pielgrzymek (pieszych, autokarowych, itp.) czy też czynnego zaangażowania na rzecz wspólnoty parafialnej. W tym czasie duszpasterze i katecheci winni czuwać nad wypełnianiem przez kandydatów obowiązkowych praktyk religijnych.

8. Etap ten powinien rozpocząć się wraz z nowym rokiem szkolnym, najlepiej podczas triduum ku czci św. Stanisława Kostki. W czasie spotkania organizacyjnego kandydaci powinni być poinformowani o wymaganiach stawianych osobom pragnącym przyjąć bierzmowanie. Ponadto należy im wtedy wręczyć *Dzienniczek kandydata do bierzmowania*, w którym będą dokumentować swój udział w spotkaniach parafialnych i praktykach religijnych oraz w lekcjach religii z adnotacją o ocenie końcowej i opinią katechety. Na początku przygotowania warto zorganizować nabożeństwo połączone z uroczystym odnowieniem przyrzeczeń chrzcielnych, z udziałem rodziców i chrzestnych, uwieńczone wręczeniem tekstu *Wyznania wiary*.

9. W pierwszych miesiącach kandydaci powinni zredagować na piśmie prośbę o udzielenie sakramentu bierzmowania wraz z podaniem motywów i deklaracją systematycznego i rzetelnego w nich uczestnictwa. Prośba ta winna być złożona na ręce proboszcza w czasie liturgii (uroczystość odpustowa, nabożeństwo różańcowe, rekolekcje szkolne lub parafialne, inne).

10. Wszyscy kandydaci, w ostatnim roku przygotowania do bierzmowania, powinni wziąć udział w Światowym Dniu Młodzieży w diecezji w Niedzielę Palmową w archikatedrze.

11. Przygotowanie bezpośrednie powinno dokonywać się w dalszym ciągu poprzez udział w systematycznej katechezie parafialnej, celebacjach liturgicznych i spotkaniach formacyjnych w parafii.

12. Spotkania winny się odbywać w niewielkich grupach, co sprzyja szybszej integracji kandydatów, nawiązaniu indywidualnego kontaktu, prowadzeniu bezpośredniego dialogu, zastosowaniu szerszej palety metod katechetycznych czy wprowadzeniu do liturgii. Praca w takich grupach wydaje się bardziej efektywna i przynosi większe owoce niż w wielkich grupach charakteryzujących się anonimowością i brakiem zainteresowania.

13. Biorąc pod uwagę fakt, że kandydaci do bierzmowania uczestniczą w lekcji religii w szkole, spotkania formacyjne w parafii nie mogą być kolejną tego typu lekcją, nie powinny więc dublować treści, które zostały już przekazane w szkole, ale winny je uzupełniać, zwłaszcza w funkcji wtajemniczenia poprzez wypełnianie celów katechetycznych wynikających z realizacji orędzia zbawczego, tak aby poznali swoje miejsce i zadania w Kościele. Oznacza to, że obok spotkań o charakterze katechetycznym w parafii, powinny pojawić się wspólne celebracje liturgiczne dające im możliwość doświadczenia sacrum.

14. Warunkiem włączenia kandydata do grona przygotowujących się do bierzmowania jest uczestnictwo w lekcjach religii w szkole. Uczestnictwo wyłącznie w zajęciach z etyki nie spełnia w żadnym zakresie wymogu przygotowania do bierzmowania i nie może być respektowane przy podejmowaniu decyzji o wyrażeniu zgody, co do jego przyjęcia.

15. Osiągnięcia w zakresie szkolnego nauczania religii (wiedza, umiejętności, pilność, aktywność, sumienność) winny być oceniane przez katechetę, który wydaje opinię o kandydacie, i dokumentowane w *Dzienniczku kandydata do bierzmowania* przez cały okres formacyjny.

16. W nadzwyczajnych sytuacjach, dotyczących zazwyczaj osoby pełnoletniej, proboszcz parafii zamieszkania może ustalić indywidualny tok przygotowania do bierzmowania. Po jego ukończeniu może zostać dołączona do grupy przyjmującej sakrament bierzmowania w parafii zamieszkania lub innej albo w kościele rektorskim pw. Najświętszego Imienia Maryi w Częstochowie, gdzie przedstawia zaświadczenie o odbytych przygotowaniach w danej parafii.

17. Tematyka spotkań oraz inne dane, muszą być dokumentowane w *Dzienniku spotkań formacyjnych*.

18. Przygotowanie do tego sakramentu odbywa się zgodnie z programem zatwierdzonym przez biskupa miejsca. Program należy realizować przede wszystkim w oparciu o materiały katechetyczne *Mocni Duchem. Scenariusze katechez przed bierzmowaniem* oraz inne materiały pomocnicze z serii *Mocni Duchem* opracowane przez Referat Katechetyczny.

19. Bierzmowanie, jak każdy sakrament, jest znakiem wiary, stąd wiara kandydata winna stać się podstawowym kryterium dopuszczenia do przyjęcia tego sakramentu. Powinna ona wyrażać się między innymi poprzez:

- uczęszczanie na lekcje religii w szkole i spotkania formacyjne w parafii
- spełnianie praktyk religijnych (uczestnictwo w niedzielnej i świątecznej Mszy św., częste przystępowanie do spowiedzi)
- udział w rekolekcjach szkolnych (dodatkowo np. ewangelizacyjnych)
- prezentowanie właściwej postawy religijno-moralnej
- posiadanie odpowiedniej wiedzy religijnej (wykazanej na egzaminie).

20. Okres przygotowania do bierzmowania powinien być czasem odnowienia i umocnienia łączności z parafią. Z tej racji należy efektywnie wykorzystać ten etap formacji chrześcijańskiej na aktywne włączenie kandydatów w liturgię, zapoznanie ich z ruchami i

stowarzyszeniami działającymi w parafii, zaproszenie ich do zaangażowania się na rzecz parafii, włączenie ich w dzieła charytatywne wspólnoty.

21. W przygotowaniu do bierzmowania ważną rolę spełniają rodzice, którzy w momencie chrztu dziecka przyjęli na siebie obowiązek wychowania go w wierze i doprowadzenia do pełni życia chrześcijańskiego, zwłaszcza sakramentalnego. Z tej racji należy organizować dla nich, przynajmniej dwa razy w roku, tematyczne spotkania katechetyczne w celu uświadomienia im odpowiedzialności za katolickie wychowanie dzieci i włączenia ich w proces przygotowania do bierzmowania. Pomocą dla duszpasterzy prowadzących spotkania z rodzicami mogą być materiały diecezjalne *Mocni Duchem. Konferencje dla rodziców*, opracowane przez Referat Katechetyczny. Zaleca się, by rodzice brali udział we wspólnych celebracjach liturgicznych wraz ze swymi dziećmi. Ponadto należy ich poinformować o wymaganiach, jakie stawiane są kandydatom do bierzmowania. Proponuje się, by na pierwszym spotkaniu otrzymali deklarację, którą powinni podpisać, jeśli chcą, by ich dziecko rozpoczęło przygotowanie do bierzmowania. Deklaracja winna wyrażać ich zobowiązanie do czynnego włączenia się w ten proces i wspierania formatorów odpowiedzialnych za jego przebieg. Można skorzystać z deklaracji zamieszczonej w *Dzienniczku kandydata do bierzmowania* lub zredagować własną.

22. Na kilka tygodni przed bierzmowaniem należy zgłosić świadka. W celu zaznaczenia jedności sakramentów chrztu i bierzmowania świadkami powinni być rodzice chrzestni. Tam gdzie nie jest to możliwe świadkiem może być inna osoba, która już przyjęła wszystkie sakramenty inicjacji chrześcijańskiej, ukończyła szesnasty rok życia oraz jest wierzącym i praktykującym katolikiem. Jeśli świadek bierzmowania nie jest znany proboszczowi powinien przedstawić stosowne zaświadczenie z parafii swojego zamieszkania, stwierdzające brak przeszkód do pełnienia tej funkcji. Świadkami nie mogą być rodzice bierzmowanego.

23. Dla wyraźniejszego zaznaczenia ścisłego związku bierzmowania z sakramentem chrztu świętego należy zachęcać kandydatów, aby zachowali imię chrzcielne. Zmiana byłaby uzasadniona, gdyby imię chrzcielne nie było związane z patronem chrześcijańskim lub przemawiały za tym określone racje duszpasterskie. Pozostawiając imię chrzcielne lub przyjmując nowe, powinni zapoznać się z życiorysem swojego patrona. Na pewno kryterium doboru nie powinna być atrakcyjność imienia, lecz przymioty patrona, który winien stać się wzorem dojrzałego życia chrześcijańskiego.

24. Bierzmowanie powinno być poprzedzone specjalnym nabożeństwem połączonym z przystąpieniem do spowiedzi, która daje kandydatowi możliwość oczyszczenia się na przyjęcie daru Ducha Świętego. Przyjmując bierzmowanie, powinien bowiem znajdować się w stanie łaski. Jeśli istnieje w parafii zwyczaj organizowania przed bierzmowaniem dnia skupienia, triduum czy nowenny do Ducha Świętego, to należy go podtrzymać i w tym czasie umożliwić skorzystanie z sakramentu pokuty i pojednania. Wtedy należy też zebrać *Dzienniczki kandydatów do bierzmowania* w celu dokonania w nich stosownej adnotacji po udzieleniu im sakramentu.

25. Liturgia, podczas której udzielany jest sakrament bierzmowania, powinna być ważnym wydarzeniem całej wspólnoty parafialnej. W związku z tym należy zatroszczyć się o jej

uroczysty charakter także przez fakt włączenia do poszczególnych funkcji liturgicznych bierzmowanych, ich rodziców i świadków.

26. Przyjęcie tego sakramentu należy odnotować w księdze chrztu oraz w księdze bierzmowanych, która powinna znajdować się w kancelarii parafialnej. W księdze tej winny znaleźć się takie informacje jak: imię i nazwisko bierzmowanego, szafarza, rodziców i świadków, imię z bierzmowania, miejsce i data udzielenia tego sakramentu oraz data chrztu i parafia chrztu. W przypadku, gdy bierzmowany był ochrzczony w innej parafii niż ta, w której przyjmuje ów sakrament, proboszcz powinien zawiadomić tamtejszego proboszcza o udzieleniu mu bierzmowania.

27. Bierzmowanie powinno się odbywać co roku, a przystąpić do niego powinni uczniowie klas ósmych szkół podstawowych po ukończeniu trzyletniego cyklu przygotowawczego. W sytuacji, gdy jest ich niewielu, bierzmowanie można organizować dla kilku parafii (bądź dekanatu), które co roku mogą zmieniać się rotacyjnie, stając się wymiennie gospodarzami odpowiedzialnymi za zorganizowanie i przebieg liturgii, w czasie której szafarz udzieli sakramentu bierzmowania.

28. Po bierzmowaniu należy zaprosić młodzież, ich rodziców i chrzestnych na wspólną Eucharystię dziękczynną za ów sakrament, podczas której zostaną im oddane *Dzienniczki kandydata do bierzmowania* wraz z potwierdzeniem przyjęcia bierzmowania.

29. Po przyjęciu bierzmowania warto zorganizować pielgrzymkę do diecezjalnego lub innego sanktuarium jako wyraz wdzięczności za otrzymany sakrament.

30. Należy dążyć do tego, by po zakończeniu katechez przygotowujących do przyjęcia bierzmowania młodzież brała czynny udział w liturgii i systematycznie korzystała z sakramentów świętych oraz kontynuowała katechizację parafialną, rozpoczynając nowy cykl katechez tożsamości chrześcijańskiej, wspomagających odczytywanie powołania i odkrywanie miejsca w świecie, Kościele, narodzie i rodzinie.